

דברי הימים ב - מצודת ציון

א ב ג ד ה ו ז ח ט י יא יב יג יד טו טז
יז יח יט כ כא כב כג כד כה כו כז כח כט ל
לא לב לג לד לה לו

דברי הימים ב פרק-א

ט יאמן. מל' אמנה וקיום : יא יען. בעבור : נכסים. הוא כולל
למטלטלין ומקנה ושדות : טו כשקמים. מין אילני תאנים :
טז ומקוא. התרגום לא תרגם מלת מקוא ולזה נראה כי קוא שם מקום
והמ"ס הוא במקום מן : במחיר. ענין ערך הדבר ושוייו כמו אקנה מאיתך
במחיר (ש"ב כ"ד) :

דברי הימים ב פרק-ב

א סבל. נושא משא כמו והנושא בסבל (נחמיה ד) : חוצב. כן יקרא
כריתת האבן : ומנצחים. מל' נצחון ונגישה : ה יעצר. ענין עכבה וכן
נעצר כח (דה"א כט) : יכלכלהו. ענין החזקה כמו אלפים בת יכיל (מ"א
ז) : ו ובארגון. הוא ארגמן וכן תרגומו : וכרמיל. הוא תולעת שני :
לפתח פתוחים. ענין חתירת הצורות באבנים כמו פתוחי חותם (שמות
כח) : ז ואלגומים. הוא הפוך מן אלמוגים האמור במ"א והוא מין עץ
יקר וחשוב : ט כורים. שם מדה של שלשים סאין : בתיס. בת היא
מדת הלח מחזקת שלשה סאין : יג ובבוץ. הוא פשתן : רפסדות. הם

דוברות האמור במלכים א' והם הקורות הקשורות יחד להשיטם במים אל מקומם הנרצה ולשון רפסודות הוזכר בתלמוד ירושלמי (ברכות פרק ד') : **[יז] מנצחים**. מלי נצחון והתגברות ונגישה : **ויחל**. מלי התחלה :

דברי הימים ב פרק-ג

[ה] חפה. ענין צפוי וכסוי : **ושרשרות**. שלשלאות : **[ו] פרוים**. שם מקום ורז"ל אמרו שדומה לדם הפרים (יומא מה) : **[ז] ויחף**. ענין צפוי : **כרובים**. תרגום של נער הוא רביא כי פרצוף תינוק להם : **[י] צעזעים**. כמו צאצאים באל"ף והוא מלי הצאצאים והצפיעות (ישעיה כב) ותרגומו בניא ובני בניא ואף כי אמר כרובים אמר לתוספת ביאור מעשה צעזועים :

דברי הימים ב פרק-ד

[ב] וקו. חבל : **[ה] יכיל**. יחזיק כמו קטן מהכיל (מ"א ח) : **[ו] כיורים**. כעין דוד ולה דדים המריקים מים : **ידיחו**. ענין שטיפה : **[יא] הסירות**. כעין קדרה כמו והיו הסירות בבית ה' (זכריה יד) : **היעים**. מכבדות לגרף הדשן והוא מלי ויעה ברד (ישעיה כח) : **[יב] והגלות**. כן יקרא חלק התחתון מן הכותרת על כי מעשהו כספל והוא מלי וגולה על ראשה (זכריה ד') : **והשבכות**. כן יקרא חלק העליון מן הכותרת על כי מעשהו כעין שבכה ורשת : **[יג] על פני**. ר"ל בגבהם ועל כי פני האדם הוא בגובהו נקרא הגובה על פני בלי שאלה : **[יד] המכנות**. מלי כן ובסיס : **[טז] מרוק**. זכה ובהירה כמו מרקו הרמחים (ירמיה מו) : **[יז] בככר**. במישור : **צרדנה**. ובמ"א נאמר צרתן ובשתי השמות נקראה : **[כ] ונרתיהם**. הם העשויים כעין בזיכים ובהם השמן והפתילה : **לבערם**. מלי הבערה והדלקה : **הדביר**. זהו בית קה"ק : **סגור**. הנסגר בכור הצורף לטהרו מסיג : **[כא] והפרח**. כעין פרחי אילן הנעשים במנורה כמ"ש בתורה : **והמלקחים**. הצבתים שבהם לוקחים הפתילה למושכה ולהושיבה במקומה : **מכלות**. מלי כל : **[כב] והמזמרות**. כלי הזמר : **והכפות**. הבזיכין שבהם הלבינה הנתון על מערכת לחם הפנים : **והמחתות**. הכלים העשויים לחתות ולשאוב בו האש על הקטרת :

דברי הימים ב פרק-ה

[ו] הנועדים. מלי וועד ואסיפה כמו הנועדים על הי' (במדבר טז) : עליו. כמו אליו : **[ה]** בדיו. מוטות עשויים לשאת בהם את הארון : **[יג]** ענן. הוא כעין עשן :

דברי הימים ב פרק-ו

[ב] זבול. מדור כמו מזבול קדשך (ישעיה סג) : **[ומכון]**. מלי הכנה : **[ט]** מחלציד. הם המתנים והוא כינוי לאבר המשגל על כי הוא סמוך להם : **[י]** ויקם. קיים : **[יג]** ויברך. ענין כריעה ולתוספת ביאור אמר על ברכיו : **[טו]** מלאת. ענין השלמה : **[יז]** יאמן. מלי האמנה וקיום : **[יח]** האמנם. אמנם הוא ענין אמת והיא בה"א התמיהה : **[יכלכלוך]**. ענין החזקה כמו שלשת אלפים יכיל (לעיל ד) : **[אף כי]**. הוא ענין ק"ו וכ"ש : **[כב]** ונשא. ענין חוב כמו כאשר נושא בו (ישעיה כד) : **[אלה]**. קללת השבועה כמו בשבועת האלה (במדבר ה) : **[כז]** בהעצר. ענין מניעה : **[תענם]**. מלי עניה והשבה : **[כז]** תורם. תלמדם כמו יורה דעה (ישעיה כח) : **[כח]** שדפון. ענין לקות הזרע עד לא נגמר הבשול : **[ירקון]**. הכספת פני התבואה ונהפך למראה ירקון : **[וחסיל]**. מין ארבה : **[יצר]**. מלי מצור : **[מחלה]**. מלי חולי : **[לב]** הנטויה. מלשון הטיה : **[לו]** ואנפת. ענין כעס כמו כי אנפת בי (שם יב) : **[ושבום]**. מלשון שביה : **[לז]** והשיבו. מלי השבה : **[נשבו שם]**. מלי שביה : **[מ]** קשובות. ענין שמיעה כמו ואין קשב (מ"א יח) : **[מא]** עזך. ענין חוזק :

דברי הימים ב פרק-ז

[ג] הרצפה. הקרקע הרצופה במצע אבנים וכן על רצפת בהט ושש (אסתר א) : **[ה]** ויחנכו. התחלת הדבר לעמוד בה משם והלאה קרוי חנוך בלשון מקרא : **[ז]** להכיל. להחזיק : **[יג]** אעצור. ענין מניעה : **[חגב]**. מין ארבה : **[טו]** קשובות. שומעות : **[כ]** ונתשתים. ענין עקירה כמו לנתוש ולנתוץ (ירמיה א) : **[ולשנינה]**. ענין התמדת הדבור כמו ושננתם לבניך (דברים ו) : **[כא]** ישום. ענין תמהון כמו ישום וישרוק (ירמיה יט) :

דברי הימים ב פרק-ח

[ד] ערי המסכנות. ערי אוצרות וכן ויבן ערי מסכנות (שמות א) : **[ה]** ערי מצור. ערי מבצר נקראת ערי מצור על כי אין לבוא בהן כ"א יצורו עליהן מסביב לבלתי תת יוצא ובא להביא מזון ומים : **[ו]** חשק. ענין תאוה : **[ז]** ובלבנון. כן שם היער : **[ח]** כלום. מלשון כליון : **[ט]** שלישי. גבוריו : **[י]** הנצבים. הממונים כמו נציב פלשתים (ש"א י"ג) : **[יא]** הרודים. ענין ממשלה כמו רדה בקרב אויביך (תהלים קי) : **[יב]** מחלקות. מלשון חלק ור"ל המשמרות : **[יג]** אניות. ספינות :

דברי הימים ב פרק-ט

[א] לנסות. מלשון נסיון : **[ב]** בחידות. דברים סתומים קשה ההבנה : **[ג]** ובחיל. ענין עושר ורכוש כמו חילך וכל אוצרותיך (ירמיה יז) : **[ד]** כבד. ענין רבוי : **[ה]** יקרה. תשובה : **[ו]** מרבית. מלי רבוי : **[ז]** אלגומים. הוא הפוד מן אלמוגים והוא מין עץ יקר : **[ח]** מסלות. מלי מסילה ודרך : **[ט]** התרים. הוא מלי לתור את הארץ (במדבר יג) והם הסוחרים הקטנים המחפשים ומרגלים אחר סחורה לקנותה במקום הזול : **[י]** ופחות. שלטונים כמו פחת יהודה (חגי א) : **[יא]** צנה. הוא כעין מלבוש מקיף את הגוף להציל ממכת חרב כמו כצנה רצון תעטרנו (תהלים ט) : **[יב]** שחוט. נמשך כמו חץ שחוט (ירמיה ט) ור"ל זהב טוב הנמשך כשעוה : **[יג]** מגנים. כלים עשויים לאחזם במלחמה להגן : **[יד]** שן. שן הפיל : **[טו]** מעלות. מדרגות : **[טז]** וכבש. עשוי כעין גשר משופע ובמשנה רצין ועולין בכבש (יומא כב) : **[יז]** סגור. הנסגר בכור הצורף להסיר הסיג : **[יח]** שנהבים. שן הפיל : **[יט]** וקופים. שם חיה קוף ונזכר בדרז"ל (יומא כט) : **[כ]** ותוכים. הם העופות יפות הנוצות בחלוף הגוונים וקרויים טווס : **[כא]** כד. ושלמות. מלבושים : **[כב]** נשק. כלי זיין : **[כג]** אוריות. אבוסים כי אבוס בעליו (ישעיה א) תרגומו אוריא והוא מקום מאכל הבהמות : **[כד]** כשקמים. מין אילן תאנים : **[כה]** בשפלה. בעמק : **[כז]** ובחזות. ענין מראות נבואה ור"ל בספר נבואות יעדו הוא עדו החוזה :

דברי הימים ב פרק-י

[א] העמים. ענין הטענת משא כמו ויעמוס איש על חמורו (בראשית מד) : **[ב]** יסר. מכת יסורין : **[ג]** בשוטים. ענין שרביט כמו שוט לסוס (משלי כו) : **[ד]** בעקרבים. הם מיני קוצים וכן ואל עקרבים אתה יושב (יחזקאל ב) :

טו **נסבה**. מל' סבה והוא ענין הקפת הדבר והגורם לה : **יח** **וירגמו**.
כן נקרא השלכת אבנים : **התאמץ**. מל' אומץ וחוזק : **יט** **ויפשעו**. ענין
מרידה וכן ויפשע מואב (מ"ב א) :

דברי הימים ב פרק-יא

יא **נגידים**. פקידים : **יב** **צנות**. מל' צנה והוא מכלי מלחמה :
ורמחים. כעין חנית : **יד** **הזניחם**. ענין עזיבה כמו זנח ה' מזבחו (איכה
ב) : **יז** **ויאמצו**. מל' אומץ וחוזק : **יח** **ירימות**. לא נזכר בבני דוד ואולי
נזכר הוא בשמו האחר : **כג** **ויפרץ**. ענין התחזקות כמו מה פרצת
(בראשית לח) : **המון**. ענין רבוי :

דברי הימים ב פרק-יב

ב **מעלו**. פשעו ומרדו : **ג** **לובים וגו'**. שמות עבוי"ג הם : **ז** **לפליטה**.
הצלה ושארית : **תתך**. ענין יציקה והרקה כמו ותתך עלינו האלה (דניאל
ט) : **י** **תחתיהם**. במקומם : **והפקיד**. מל' פקדון : **על יד**. ביד :
יא **מדי**. מתי ר"ל בכל עת וכן מדי עלותה (ש"א א) : **תא**. ענין חדר מה
כמו והתא קנה אחד (יחזקאל מ) :

דברי הימים ב פרק-יג

ד **צמרים**. מל' גובה כמו צמרת הארז והוא הסעיף העולה למעלה
מכולם (יחזקאל יז) : **ז** **רקים**. פחותים ורקים מכל מעלה : **בליעל**. בלי
עול, ר"ל שפרקו עול שמים : **ויתאמצו**. התחזקו : **ח** **המון**. ענין רבוי
ולתוספת ביאור אמר רב : **ט** **למלא ידו**. ענין חנוך כמו ומלאת את ידם
(שמות כח) : **יא** **ומערכת**. ענין סדור : **ונרותיה**. כעין בזיכין והשמן
והפתילה נתון בהם : **לבער**. להדליק כמו ובער עליה הכהן (ויקרא ו)
יט **בנותיה**. הכפרים הסמוכים לה : **כ** **עצר**. ענין עכבה :

דברי הימים ב פרק-יד

[ב] ויגדע. ענין כריתה כמו שקמים גדעו (ישעיה ט) : **[ו]** ונסב. ונסבב : **[ז]** ודורכי קשת. הדרך לדרוך הקשת ברגל למותחו היטב לירות למרחוק : **[ט]** צפתה. מלי צפיה והבטה : **[י]** נשענו. ענין תמיכה : **ההמון**. רבוי עם : **אנוש**. הוא שם משמות האדם המורה על חולשתו והוא מלי אנוש לשברך (ירמיה ל) : **[יב]** וישאו. ולקחו : **[יד]** וישבו. מלי שביה :

דברי הימים ב פרק-טו

[ג] מורה. מלמד : **[ו]** וכתתו. ענין שבירה ורציצה כמו וכתתו חרבותם (ישעיה ב) : **הממס**. ענין שבירה כמו והמם גלגל עגלתו (שם כח) : **[ט]** נפלו. ענין הטיה כמו ותפל מעל הגמל (בראשית כד) ור"ל נטו עצמם להיות תחת ממשלתו :

דברי הימים ב פרק-טז

[ב] בדרמשק. היא דמשק האמור במלכים א' : **[ג]** הפר. ענין בטול : **[ד]** אבל מים. היא אבל בית מעכה האמור במלכים א' : **מסכנות**. ערי אוצרות כמו ויבן ערי מסכנות (שמות א) : **[ה]** וישבת. ענין בטול כמו שבת נוגש (ישעיה יד) : **[ט]** משוטטות. ענין הנעה והרחיפה ממקום למקום כמו שוטטו בחוצות ירושלים (ירמיה ה) : **נסכלת**. מלי סכלות ושטות : **[י]** בית המהפכת. הוא מלי כיפה בהיפוך אותיות והוא מקום מאסר כעין כיפה : **וירצץ**. ענין שבירה כמו קנה רצוץ (ישעיה מב) : **[יד]** כרה. חפר כמו בור כרה (תהלים ז) : **וזנים**. ר"ל מינים הרבה כי מהעוף למינהו (בראשית ז) ת"א לזנוהי : **מרקחים**. ענין ערבוב הבשמים וכן אשר ירקח כמוהו (שמות ל) : **במרקחות**. כן יקרא שם האומנות והאומן נקרא רוקח :

דברי הימים ב פרק-יז

[ב] נציבים. פקידים : **[ח]** טוב אדוניה. הוא שם איש אחד :
[יא] הערביאים. שם אומה : **[יב]** בירניות. ארמונות וכן לא לאדם
הבירה (דה"א כ"ט) : מסכנות. אוצרות : **[יז]** נושקי קשת. מזויינים
בקשת : **[יח]** חלוצי צבא. מזויינים ללכת בצבא מלחמה :

דברי הימים ב פרק-יח

[א] . : **[כא]** לרוח. ענין דבור הבאה בהפחת הרוח וכן וברוח שפתיו
(ישעיה יא) : תוכל. מלי יכולת : **[כג]** הלחי. הוא מקום שאצל העין :
[כד] הנד. הנה אתה : **[כו]** בית הכלא. בית האסורים : **[כט]** התחפש.
ענין השתנות המלבוש כמו ויתחפש שאול (ש"א כח) :

דברי הימים ב פרק-יט

[ג] בערת. ענין הפנוי מן העולם וכן ובערתי אחרי בית ירבעם (מ"א י"ד)
[ז] ומשא פנים. נקרא כן על כי החייב מתבייש ונופלים פניו להטות
כלפי הקרקע וכמ"ש ולמה נפלו פניך (בראשית ד) והמסביר לו פנים הוא
כאלו נושא הפנים שנפלו : **[י]** תורה. מלי הוראה ולמוד : **יאשמו**. מלי
אשם וחטא : **[יא]** ושוטרים. הם הרודים ונוגשים לקיים דברי השופטים
:

דברי הימים ב פרק-כ

[א] . : **[יא]** גומלים. ענין תשלום שכר : הורשתנו. מלי ירושה :
[טו] תחתו. ענין פחד ושבר : **[כא]** החלוץ. האנשים המזויינים מכלי
מלחמה : החלו. התחילו : **[כה]** ורכוש. הוא שם כולל לזהב וכסף
ומטלטלין : וינצלו. ענין רקות כמו וינצלו את מצרים (שמות יב) :
[כו] נקהלו. נאספו כמו ויקהל משה (שם לה) : **[לד]** אתחבר. כמו התחבר
ובאה האל"ף במקום ה"א :

דברי הימים ב פרק-כא

[ג] ולמגדנות. המלה ההיא יורה על דבר המשובח והמעולה בין בפירות בין בבגדים בין באבני יקר כמו ומגדנות נתן לאחיה (בראשית כד) : מצורות. ענין מבצר : **[ז]** ולא אבה. ולא רצה : **[ח]** פשע. מרד : **[טז]** ויער. מל' התעוררות : רוח. ענין רצון כמו הנני נותן בו רוח (מ"ב יט) :

דברי הימים ב פרק-כב

[א] בערבים. הבי"ת הוא במקום מ"ם כמו והנותר בבשר ובלחם (ויקרא ח) ומשפטו מבשר ומלחם : **[ה]** הרמים. כמו הארמים באלף : **[ז]** תבוסת. מל' בסיסה ורמיסה כמו כפגר מובס (ישעיה יד) : **[ט]** מתחבא. מסתתר :

דברי הימים ב פרק-כג

[א] לעזריה. את עזריה : **[ד]** הספים. הוא בית האספים האמור בדה"א ובמ"ב נאמר בשער אחר הרצים והיא היא : **[ז]** והקיפו. וסבבו : **[ח]** פטר. הוא חלוף החיוב וכן בלשכות פטורים (דה"א ט) : המחלקות. המשמרות הנחלקים לחלקים : **[ט]** השלטים. הם כעין מגינים : **[י]** שלחו. חרבו כמו בשלח יעבורו (איוב לג) : מכתף. מעבר : **[יד]** השדרות. כמו הסדרות בסמ"ך והוא מל' סדור ועריכה וכמו שהחיל המסודר נקראים מערכות כן יקראו סדרות : **[טו]** מבוא. מל' ביאה : **[יז]** ויתצוהו. מל' נתיצה ושבירה : צלמיו. מל' צורה ודמות : מתן. כן שמו : **[יח]** פקדות. ממונים : **[כ]** האדירים. ר"ל השרים : **[כא]** שקטה. נחה :

דברי הימים ב פרק-כד

[ה] מדי. מתי ר"ל בכל עת שנה ושנה כמו מדי עלותה (ש"א א) : **[ו]** משאת. ענין דורון ותשורה כמו ארוחה ומשאת (ירמיה מ) : **[ז]** פרצו.

שברו : **[ח] ארון**. ארגז : **[יא] אל פקדת**. כמו בפקדת וכן ואל הארון (שמות כה) ומשפטו ובהארון ופקדת הוא ענין צואה כמו והוא פקד עלי (לקמן לז) : **[ויערו]**. ענין שפיכה והרקה כמו ותער כדה (בראשית כד) : **[יג] ארוכה**. הוא ענין רפואה ובא בדרך השאלה על חיזוק הבנין וכן כי עלתה ארוכה לחומת ירושלים (נחמיה ד) : **[ויאמצהו]**. מל' אמוץ וחוזק : **[יד] וככלותם**. כהשלימם : **[והעלות]**. היא יד המכתשת וקרויה כן ע"ש שמעלין ומורידין אותה בעת הכתישה וכן בתוך הריפות בעלי (משלי כז) : **[כד] במצער**. במעט כמו והיא מצער (בראשית יט) : **[כה] התקשרו**. עשו קשר אגודת מרידה : **[כו] זבד**. ובמ"ב נאמר יתבד ובשתי השמות היה נקרא וכן כאן שמרית ושם שומר : **[כז] ירב**. מל' רבוי :

דברי הימים ב פרק-כה

[יב] שבו. מל' שביה : **[יג] ויפשטו**. מל' התפשטות ופזור כדרך הנלחמים ושוללים : **[יד] לך**. ענינו כמו לכה בה"א : **[יח] החוח**. הוא מין קוצים כמו כשושנה בין החוחים (ש"ה ב) : **[ותרמוס]**. ענין דריכה ברגל : **[יט] ונשאך לבך**. ענין התרוממות וגאווה : **[תתגרה]**. מל' תגר ומחלוקת וכן אל תתגר בס (דברים ב) : **[כג] שער הפונה**. הוא שער הפנה הנאמר במ"ב כי השער העומד בפנה הוא פונה לכאן ולכאן : **[כד] התערובות**. מל' ערבין ומשכון כמו מה הערבון (בראשית לח) :

דברי הימים ב פרק-כו

[ט] המקצוע. הזויות כמו לשני המקצועות (שמות כו) : **[י] ובשפלה**. בעמק : **[אכרים]**. הם עובדי האדמה בחרישה כמו וקראו אכר אל אבל (עמוס ה) : **[וכורמים]**. עובדי הכרמים : **[ובכרמל]**. ענין גבעות שמנים וטובים כמו ורעה הכרמל והבשן (ירמיה נ) : **[יד] ויכן**. מל' הכנה : **[וכובעים]**. עשויים הם מברזל ישימו על הראש להגן ממכת חרב : **[ושריונות]**. כעין מלבוש מברזל ילבשו במלחמה להגן : **[טו] הפנות**. המה כעין מגדלים כמו ועל הפנות הגבוהות (צפניה א) : **[לירוא]**. להשליך כמו ירה בים (שמות טו) : **[טז] וימעל**. ענין חטא ופשע : **[יט] ויזעף**. ענין כעס : **[מקטרת]**. כן יקרא המחתה כשהיא עם הקטרת ונכונה להקטיר : **[כ] נדחף**. מל' דחיפה ומהירות היציאה : **[כא] נגזר**. נכרת :

דברי הימים ב פרק-כז

[ג] העופל. שם מגדל וכן ויבא אל העופל (מ"ב ה) : **[ד] ובחרשים.** ביערות כמו וחרש מצל (יחזקאל לא) ור"ל סעיף : **ברניות.** ארמונות וכן לא לאדם הבירה (דה"א כט) : **[ה] השיבו.** לפי ששלחו שלשה פעמים לזה אמר השיבו ר"ל שלחו והשיבו ושלחו :

דברי הימים ב פרק-כח

[ב] מסכות. פסילים יצוקים ממתכת וכן אלהי מסכה (שמות לד) : **[ג] ויבער.** ענין שרפה : **הוריש.** גרש : **[ז] נגיד הבית.** פקיד הבית : **משנה המלך.** שני למלך : **[י] לכבוש.** לאחוז בחזקה כמו ותכבשו אותם (ירמיה לד) : **[יד] החלוץ.** אנשי המלחמה המזויינים : **[טו] נקבו.** נתפרשו כמו ונוקב שם (ויקרא כד) : **ויחזיקו.** אחזו : **וינהלו.** ענין הנהגה כמו אתנהלה לאטי (בראשית לג) : **כושל.** ענין תשות כח כמו כשל כח הסבל (נחמיה ד) : **עיר התמרים.** על שם שגדל בה תמרים הרבה : **[יט] הפריע.** ענין גלוי כמו ופרע את ראש האשה (במדבר ה) : **[כ] תלגת פלנאסר.** הוא תלגת פלסר האמור במ"ב : **ויצר.** מלשון צר ודוחק : **[כד] ויקצץ.** ענין חיתוך וכריתה כמו ויקצץ פתילים (שמות לט) : **פנה.** זויות :

דברי הימים ב פרק-כט

[ה] התקדשו. הטהרו : **הנדה.** מל' נדידה : **[ו] עורף.** הוא אחורי הפנים : **[ח] לזעה.** מל' זיע וחרדה כמו ונתתים לזעה (ירמיה טו) : **לשמה.** לתמהון : **ולשרקה.** כן יקרא הקול הנעשה בקבוץ השפתים ודרך בני אדם לעשותם על דבר חשוב שנחרב וכן ושמתי את העיר הזאת לשמה ולשרקה (שם יט) : **[יא] תשלו.** ענין שכחה ושגגה כמו על השל (ש"ב ו) : **[יז] ויחלו.** התחילו : **[יט] הזניח.** ענין עזיבה כמו זנח ה' מזבחו (איכה ב) : **[כא] וצפירי עזים.** ושעירי עזים וכן צפירי חטאת (עזרא ח) : **במצלתים וגו'.** שמות מיני כלי זמר : **[כז] החל.** התחיל : **[כט] כרעו.** נפלו על ברכיהם : **[ל] ויקדו.** ענין כפיפת הקדקוד : **[לא] ויען.** ענין הרמת הקול כמו וענו הלויים וכו' קול רם (דברים כז) : **[לד] להפשיט.** להסיר העור : **[לה] בחלבי.** עם חלבי כמו הרק אך במשה (במדבר יב) ומשפטו עם משה : **ותכין.** מל' הכנה :

דברי הימים ב פרק-ל

[ו] הרצים. ההולכים במרוצה ורדיפה : **באגרות**. בספרים : **הפליטה**. ענין הצלה : **[ז]** לשמה. לתמהון : **[ח]** אל תקשו. הוא ענין מליצה כאלו נתקשה העורף עד שא"א להחזיר הפנים מול ה' ואמר מעתה אל תקשו והחזירו פניכם אל ה' : **[יב]** יד האלהים. כח האלהים : **[טו]** נכלמו. ענין בוש : **[יח]** מרבית. מלי רבוי : **[כ]** וירפא. ענין כפרה כי החטא הוא חולי הנפש ותחשב הכפרה לרפואה וכן רפאה נפשי כי חטאתי לך (תהלים מא) : **[כד]** הרים. הפריש כמו ויקחו לי תרומה (שמות כה) : **[כז]** למעון. ענין מדור כמו השקיפה ממעון קדשך (דברים כו) :

דברי הימים ב פרק-לא

[א] ויגדעו. ענין כריתה כמו גדע בחרי אף (איכה ב) : **[ג]** ומנת. ענין תשורה כמו ומשלוח מנות (אסתר ט) : **מן רכושו**. מן נכסיו : **[ה]** וכפרוץ. ענין חוזק כמו מה פרצת (בראשית לח) : **תירוש**. יין : **יצהר**. שמן : **[ו]** ערמות. צבורים כמו בקצה הערמה (רות ג) והכפל יורה על הרבוי : **[י]** ההמון. ענין רבוי : **[יב]** נגיד. פקיד וממונה : **משנה**. שני לו : **[יט]** מגרש עריהם. כן נקראת ערי הכהנים והלויים ע"ש שהיה לכולם מגרש סביב והם בתים חוץ לחומה כאלו נגרשו מן העיר : **נקבו**. נתפרשו : **[כא]** החל. התחיל :

דברי הימים ב פרק-לב

[א] ויחן. מלי חניה והשכנה : **לבקעם**. ר"ל לשבור ולפתוח החומות : **[ג]** העינות. המעינות כמו עין הקורא (שופטים טו) : **[ד]** השוטף. כן יקרא מרוצת המים בחזקה : **[ה]** המלוא. מקום מוכן לאסיפת העם כמו קראו אחריו מלא (ירמיה יב) : **שלח**. קבוצת חרב כמו ואיש שלחו בידו (לעיל כג) : **[ז]** תחתו. ענין פחד ושבר : **ההמון**. רבוי העם : **רב**. גדול וחזק : **[י]** במצור. מלי צר ומצוק : **[טו]** ישיא. ענין הסתה כמו הנחש השיאני (בראשית ג') : **[יח]** ולבהלם. מלי בהלה : **[כא]** ויכחד. ענין כריתה כמו ותכחד מן הארץ (שמות ט) : **[כב]** וינהלם. ענין הנהגה בנחת כמו על מי

מנוחות ינהלני (תהלים כג) : **[כג]** **ומגדנות**. המלה ההיא יורה על דבר המעולה בין בפירות בין בבגדים בין באבני יקר : **[כת]** **ומסכנות**. מקום אוצרות וכן ויבן ערי מסכנות (שמות א) : **וארות**. הם מקומות אשר יאכילו שם הבהמות כי אבוס בעליו (ישעיה א) תרגומו אוריה דמרוהי : **ועדרים**. כן יקראו קבוצת המקנה : **[לא]** **במליצי**. השליח נקרא מליץ כי מביא דברי המשלח אל מי שנשלח אליו והוא מלי כי המליץ בינותם (בראשית מב) : **[לג]** **במעלה**. במקום מעולה ומכובד :

דברי הימים ב פרק-לג

[ב] **הוריש**. גרש : **[ג]** **צבא השמים**. כוכבים ומזלות : **[ז]** **הסמל**. צורה מה וכן סמל הקנאה (יחזקאל ח) : **[ט]** **ויתע**. הוליד אותם בדרך תועה : **[י]** **הקשיבו**. ענין שמיעה : **[יא]** **בחוחים**. הוא טבעת המשימים בלחיי החיה להוליכה בעייכ כמו ונתתי חחים בלחייך (שם לא) ואמר בלי מליצה ושאלה : **בנחשתים**. שלשלאות של נחושת : **[יב]** **וכהצר**. מלי צרה : **חלה**. ענין תפלה כמו חל נא (מ"א יג) : **[יג]** **ויעתר**. קבל התפלה כמו ויעתר לו ה' (בראשית כה) : **[יד]** **נחל**. בעמק : **[יט]** **חוזי**. כן היה שם נביא : **[כ]** **ביתו**. בביתו : **[כג]** **אשמה**. פשע ועון : **[כד]** **ויקשרו**. ענין מרידה :

דברי הימים ב פרק-לד

[ג] **החל**. התחיל : **[ד]** **והחמנים**. צורת חמה : **גדע**. כרת : **והדק**. מלי דק : **ויזרוק**. השליך : **[ז]** **כתת**. ענין שבר ורציצה : **[ט]** **שומרי הסף**. והם השוערים כי סף היא ענין מזוזה כמו וסף השער (יחזקאל מ) : **[י]** **על יד**. ביד : **לבדוק**. לתקן הבדק והוא מקום השבור וההרוס ונקרא בדק ע"ש שבדקין ומחפשין אחריו : **[יב]** **מופקדים**. ממונים : **לנצח**. מלי נצחון וחוזק ור"ל לנגוש בחזקה : **[יג]** **הסבלים**. ענין טעינת משא : **[יז]** **ויתיכו**. ענין היציקה ע"י האש כמו כהתוך כסף (שם לב) : **[כ]** **עבדון**. ובמ"ב נאמר עכבור ובשתי השמות היה נקרא : **[כא]** **נתכה**. ענין יציקה והרקה כמו ותתך עלינו האלה (דניאל ט) : **[כב]** **תקתת בן חסרה**. ובמ"ב נאמר תקוה בן חרחס, והוא הוא : **[כד]** **האלות**. הקללות : **[כה]** **תתך**. ענין יציקה והרקה : **תכבה**. מלי כבוי והוא מושאל מכבוי האש : **[כז]** **רץ לבבך**. הוא הפוך מקשה הלב : **[כח]** **אויסיפך**. ונאספת. ענין הכנסה כמו ואין איש מאסף אותי (שופטים יט) :

דברי הימים ב פרק-לה

{ה} לפלגות. לחלקים כמו בימיו נפלגה הארץ (בראשית י) : **{ז}** וירם. והפריש : **{יג}** בסירות. קדרות : **ובדודים**. מלי דוד ויורה : **ובצלחות**. כעין קדרה וכן את הצלחת (מ"ב כא) : **{כ}** נכו. ת"י חגירא והוא מענין שבירה וכן נכה רגלים (ש"ב ד) : **{כב}** התחפש. ענין לבישת בגדים משונים מבגדים שרגיל בהם ודוגמתו התחפש ובוא במלחמה (לעיל יח) : **{כג}** ויורו. וישליכו : **היורים**. רובה קשת :

דברי הימים ב פרק-לו

{יג} ויאמץ. חיזק : **{טו}** מעונו. מדורו כמו השקיפה ממעון קדשך (דברים כו). (טז) מלעיבים. ענין לעג כי והייתי בעיניו כמתעתע (בראשית כז) ת"א כמתלעב : **במלאכי**. בשלוחי : **{יז}** וישש. כמו וישיש והוא רב הימים מאד כמו גם שב גם ישיש בנו (איוב טו) והוא מלי יש ר"ל עמד בו הישות ימים רבים : **{כא}** למלאות. ענין השלמה : **רצתה**. מלי רצוי ופיוס : **שבתותיה**. ענין בטול עבודה כמו שבת נוגש (ישעיה יד) : **שבתה**. בטלה ונחה מן עבודה : **{כב}** העיר. מלי התעוררות : **רוח**. רצון כמו הנני נותן בו רוח (מ"ב יט) : **ויעבר קול**. ענין הכרזה כמו ויעבירו קול (שמות לז) :